

Ingen bankett var fullkommen uten et stort innslag av søte retter.

Tudortenner

God tannhelse var et område som ble viet liten oppmerksomhet i tudortidens England. Var du i tillegg velstående, lå du ekstra dårlig an.

Tudortiden i England refererer til den historiske perioden fra 1485 til 1603, medregnet elisabetansk tid, som strakk seg fra 1558 til 1603. Livet på jorden var hardt og kort, forventet levetid var bare 37 år. Tenner sto ikke på prioriteringslisten.

Til tross for dette hadde befolkningen i middelalderen forholdsvis gode tenner, sett med datidens øyne. For de fleste besto dietten av melkeprodukter, grønnsaker og korn. Bare en sjelden

gang fikk de i seg søtt, da gjennom honning og frukt.

Hvite tenner var et skjønnhetsideal. Men mot midten av 1500-tallet endret dette seg dramatisk, da sukker for alvor ble introdusert i de høyere lag av samfunnet som en følge av økt import fra territoriene i vest, og fra De østindiske øyer.

Tudorene elsket søtsaker, men bare de mest velstående hadde råd til sukker. Sukker ble et statussymbol, og i løpet av kort tid, fikk den britiske eliten store problemer med tannhelsen. Ikke desto mindre: En munn full av svarte, råtnende tenner ble et tegn på velstand og makt. Dårlige tenner ble mote. Det var

ikke uvanlig at kvinner fra lavere klasser farget tennene sorte for å vise at de kunne fråtse i sukker.

HVITVIN OG SVOVELSYRE • Blant de rike besto kostholdet av 80 prosent protein. Grønnsaker og salater fikk følge av en dressing bestående av olje, eddik og sukker, og ingen bankett var fullkommen uten et stort innslag av søte retter. Spektakulære modeller av slott, katedraler og jaktscener i marsipan, ble ofte brukt som blikkfang på bordet. Marsipan ble laget av mandler, sukker og rosevann. Det var ikke bare de dyre ingrediensene som gjorde marsipanen kostbar, men også den arbeidskrevende

produksjonen. Mandlene måtte knekkes og finmales, og sukkeret meisles fra en krystallisert sukkerblokk, før det ble støtt til melis i en morter. Å tilfredsstillende søthungrige gjester i tudortiden var en dyr og drøy affære.

Tannverk var en del av dagliglivet, og kun et lite fåtall beholdt alle tennene sine i voksen alder. Ikke overraskende, var kronisk dårlig ånde et utbredt problem. Tudorene benyttet seg av tannpirkere, og gned også tennene med såkalte munnkluter, en fuktig linklut dyppet i alun (dobbeltsulfat). Andre remedier i bruk, var pastaer av tørket og pulverisert blekksprut, salt, sot eller kalk. Dette ble påført tennene, og skylt vekk med en blanding av hvitvin og svovelsyre.

TANNTREKKING SOM UNDERHOLDNING •

Dronning Elizabeth I og andre kvinner fra høyadelen, gikk trolig rundt med små, parfymerte lommeørklær gjemt i munnhulen for å kamouflere den verste lukten. De brukte også munnskyllevann laget av rosmarin, og tygget nellikspiker for å få friskere pust. Mot slutten av Elizabeth Is regjeringstid, hadde hun mistet så mange tenner at den franske ambassadøren etter en audiens i 1597 bemerket at det «ikke var lett å forstå hva hun sa, når hun snakket fort».

Når tannpinen ikke lenger var til å holde ut, var eneste utvei å trekke tanna. En smed tok ikke all verden for å vrenge den ut med tanga si, men det fantes også mer sofistikerte tanntrekkere med spesialtenger formet som pelikannebb. Det hendte også at trekking av tenner ble annonsert som offentlig underholdning, gjerne på en markedsdag. Dette var meget populært – blant publikum, vel og merke.

Da Elizabeth døde i 1603, og tudortiden med henne, hadde hun ikke mange tenner igjen. Kanskje ikke så rart, for en som foretrakk å pusse tennene sine med honning.

Det ble lagt ned mye arbeid i ferdigstillingen av de søte rettene.

Det ble lagt ned mye arbeid i ferdigstillingen av de søte rettene.

Tekst og foto: Tone Elise Eng Galåen